

Trái Cây Ngày Tết

A. Bài Đọc:

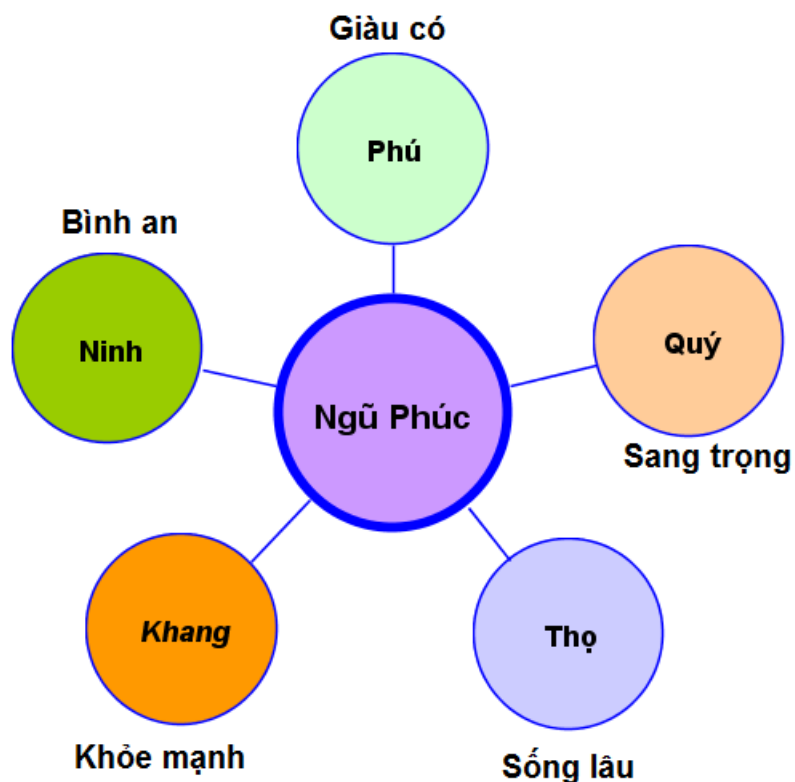
Mùa Xuân là mùa của hoa. Những ngày gần Tết, đi đâu cũng thấy hoa, từ phố thị đến thôn quê. Hoa đủ dáng vẻ, lấm sắc màu. Những bông hoa góp phần làm thành nét đẹp của ngày Tết. Hoa đua nhau khoe sắc, rộ nở như ganh đua với nắng vàng rực rỡ của mùa Xuân.

Mùa Xuân cũng là mùa của trái cây ngon ngọt khắp mọi miền đất nước. Trái cây đủ loại, tươi màu thắm sắc và giàu ý nghĩa, làm nên hương vị những ngày Tết.

Theo quan niệm của người phương Đông xưa, thế giới được tạo nên từ "ngũ hành": Kim, Mộc, Thủy, Hỏa, Thổ. Tư tưởng cùng hình ảnh "ngũ hành" hội nhập sâu sắc vào đời sống văn hoá vật chất và tinh thần của các dân tộc phương Đông với rất nhiều biểu hiện. Một trong những độc đáo của hội nhập "ngũ hành" là mâm ngũ quả ngày Tết của người Việt Nam. Mâm ngũ quả truyền thống thường chỉ gồm 5 loại quả, được xếp kiểu hình tháp lên đĩa to hoặc mâm, đặt trên bàn thờ. Mâm ngũ quả gồm 5 loại quả

có 5 màu sắc khác nhau, thể hiện ước muốn của người Việt là, năm mới sẽ đạt được ngũ phúc lâm môn: phú, quý, thọ, Khang, ninh (giàu có, sang trọng, sống lâu, khỏe mạnh và bình an).

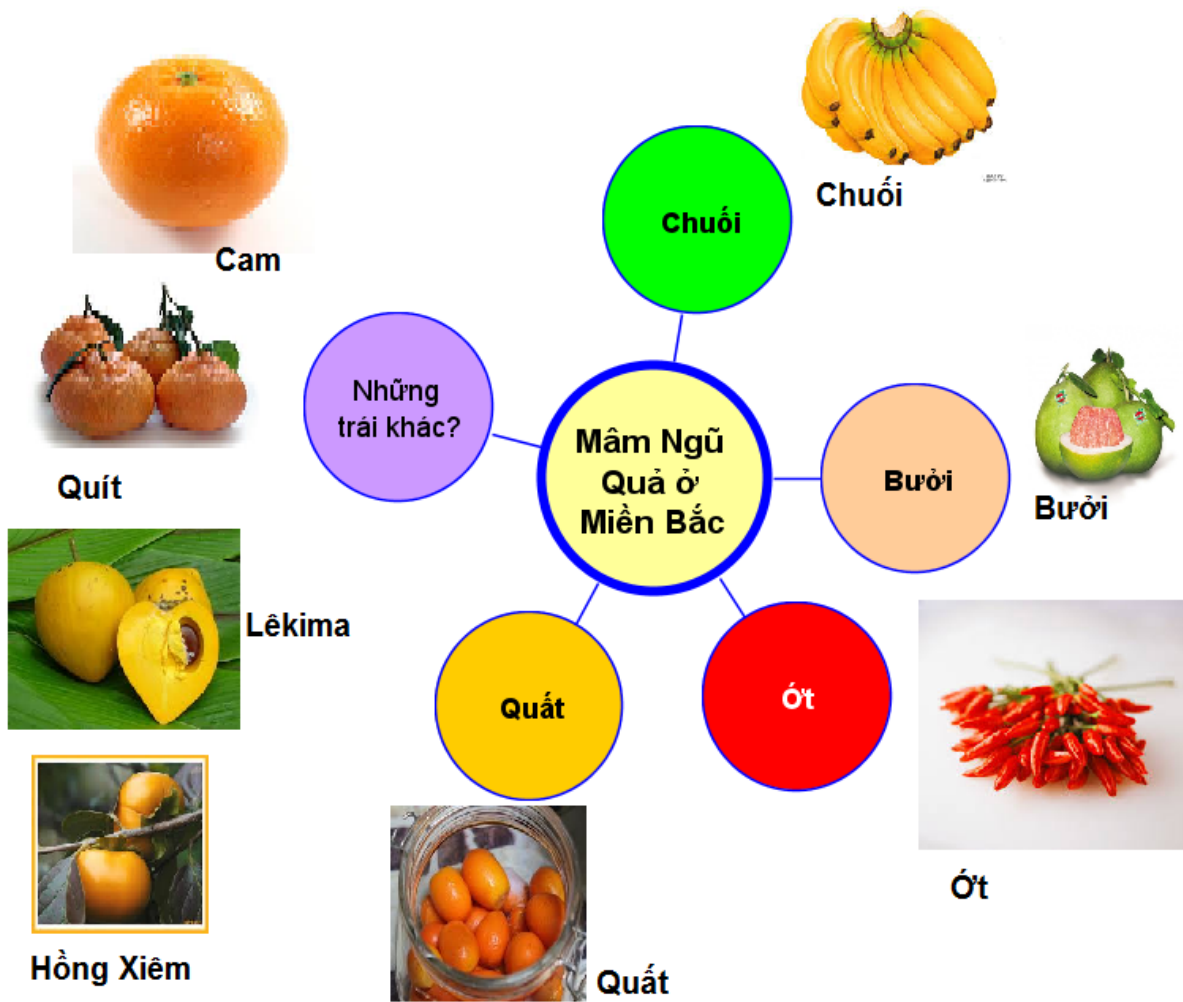
Ngày nay, cuộc sống hiện đại cùng sự giao lưu phong tục làm cho mâm ngũ quả ít nhiều biến đổi: số quả có thể nhiều hơn 5, cách xếp tự do hơn, trang trí hoa lá, cắm nến để tạo ánh sáng, kết những dây đèn điện tử nhiều màu xung quanh... Tất cả các loại quả trong dịp Tết đều có thể đem bày: chuối, bưởi, phật thủ, dưa hấu, cam, quýt, dứa, na, trứng gà, hồng xiêm, táo...

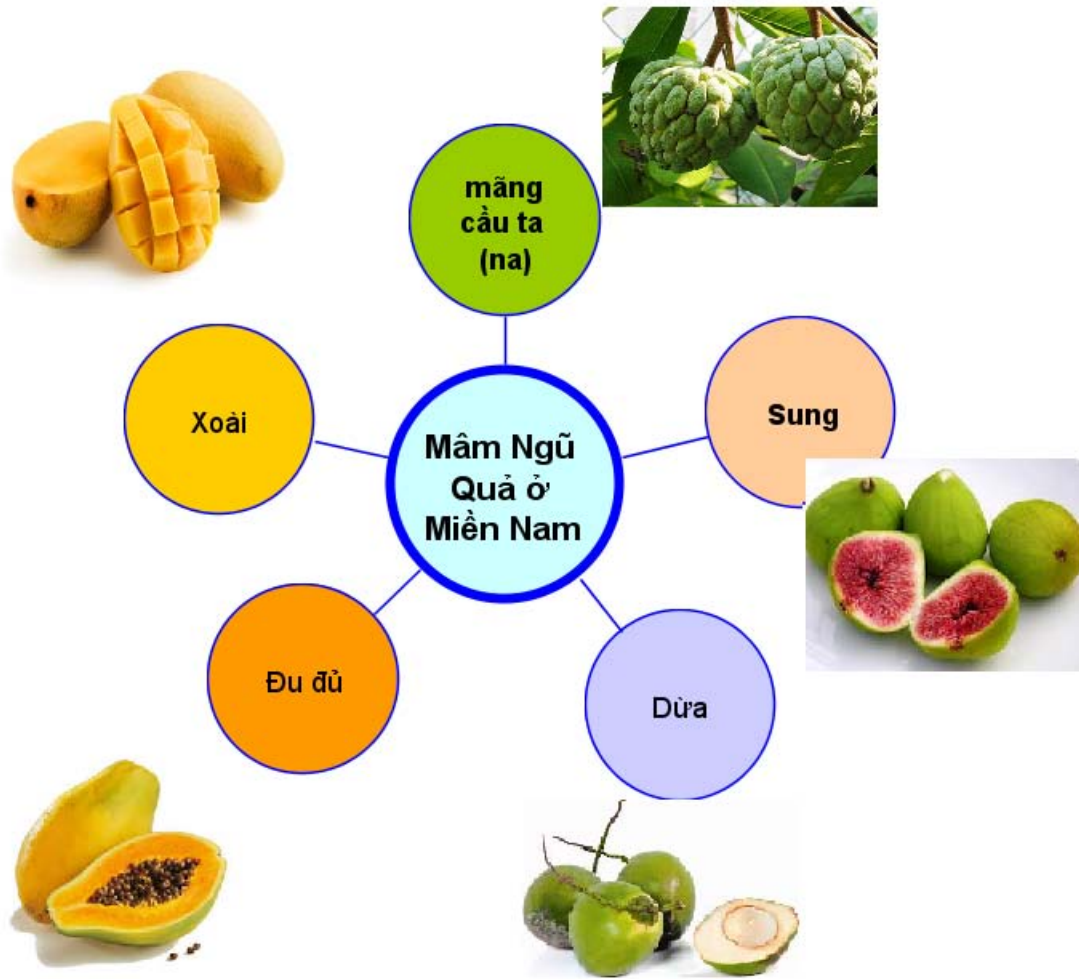
Trái phật thủ (tay phật)

Mỗi loại quả mang một ý nghĩa riêng: nải chuối, phật thủ như bàn tay che chở; bưởi, dưa hấu căng tròn, mát lạnh hứa hẹn năm mới đầy ngọt ngào, may mắn; hồng, quýt rực lên màu sắc mạnh mẽ, tượng trưng cho sự thành đạt. Các loại trái cây bày lên thể hiện nguyện ước của gia chủ qua tên gọi, màu sắc và cách sắp xếp của chúng.

Mâm ngũ quả của người miền Bắc gồm: chuối, ớt, bưởi, quất. Có thể thay thế bằng cam, quýt, trứng gà (lêkima), hồng xiêm. Chuối xanh cong lên ôm bưởi mang ý nghĩa đùm bọc. Chọn 5 thứ quả theo quan niệm người xưa là ngũ hành ứng với mệnh của con người.

Mâm ngũ quả người miền Nam gồm dừa, đu đủ, măng cầu, sung, xoài với ngụ ý "cầu sung vừa đủ xài". Người dân Nam bộ quan niệm rằng: “Tết đến trong gia đình không có cặp dưa hấu đỏ thì bất thành Tết Nguyên đán cổ truyền dân tộc”.

Ngoài mâm ngũ quả, phong tục ngày Tết thường có thêm một nét đẹp nữa là mỗi nhà nấu một nồi chè đậu xanh đêm giao thừa và dựng cây nêu, sáng Mồng Một cắt đôi quả dừa hấu. Ngày đầu năm mới, ngày thiêng liêng nhất, chủ gia đình bỏ quả dừa hấu. Mọi người hồi hộp đợi chờ. Ruột đỏ tươi vị ngọt dòn, chia đều mỗi người một miếng, đưa vào miệng thưởng thức vị “Ngọt thanh như đường cát, mát chẳng kém đường phèn”, nghe mát lạnh khắp châu thân. Ngâm nga bài thơ “Dừa hấu ngày xuân” của Thi sĩ Lê Ngọc Hồ, lòng bừng lên niềm vui ngọt ngào mùa xuân.

*Bên chậu mai vàng chị xẻ dưa
Hạt đen, ruột đỏ đẹp dư thừa
Đàn em xúm xít chia phần lớn
Cười rộ reo hò xuân nắng thừa*

*Ngũ quả mẹ bày trông quá xinh
Gia nhân theo chị cúng trên đình
Trái dưa xanh biếc no tròn đẹp
Bàn đỏ sơn, vàng sơn mới tinh*

*Cha gọt nâng niu chậu thủy tiên
Cùng mâm ngũ quả cúng gia tiên
Trái dưa lớn nhất trông mà thích
Phiên chợ ba mươi chọn, mẹ hiền*

*Đẹp biếc vỏ xanh dưa hấu đỏ
Truyện xưa tích cũ một An Tiêm
Xin dâng hoàng phụ, lòng cung tiến
Dưa đảo đầu xuân trái ngọt hiền.*

Không rộn ràng như mai vàng, không ồn ào như đào thắm, dưa hấu hiện diện cách khiêm tốn trên bàn thờ như nó vốn là. Với hình thể tròn lẳn, ruột đỏ vỏ xanh, căng tròn mọng nước, dưa hấu là hình tượng của những gì viên mãn, là hình ảnh của sức sống ẩn kín được bày trang trọng trên các bàn ăn, bàn thờ.

Màu đỏ của trái dưa hấu tượng trưng cho tài lộc, may mắn. Bỏ trái dưa mang màu sắc đỏ thắm ai ai cũng mừng vui, kỳ vọng cho công việc làm ăn cả năm được hưng thịnh. Nhưng nếu trái dưa nó không mang màu tài lộc thì sao, màu vàng, màu trắng chẳng hạn?

Người Việt đều biết nguồn gốc trái dưa hấu từ câu chuyện cổ tích Mai An Tiêm. Màu đỏ là hình ảnh của sự may mắn, thành công; màu xanh ẩn chứa niềm vui hạnh phúc bên trong; vị ngọt thanh gọi cho mọi người nhớ tình thân của bạn bè, gia đình.

Ngày đầu năm, bỏ đôi trái dưa ngọt ngào, người cắt nhát dao đầu tiên phải là người đứng đầu trong nhà. Miếng dưa bỏ ra được chuyền tay mọi người với hy vọng các thành viên trong gia đình luôn gắn kết yêu thương nhau như miếng dưa được xẻ ra từ một trái. Màu sắc của dưa hấu nói lên ít nhiều sự hưng thịnh của gia chủ. Bởi thế khi mua dưa hấu người ta phải thận trọng, vì nếu mua phải trái dưa èo uột, màu sắc nhạt nhẽo thì năm ấy coi như xui xẻo từ ngày đầu; ngược lại, trái dưa mọng nước, đỏ tươi, ngọt lịm thì coi như bốc trúng quẻ tốt. Người mua dưa hấu bày Tết chọn rất kỹ từ màu sắc sáng, tròn đều, trái cân đối không lớn và nhỏ quá. Còn người buôn bán dưa hấu để bày Tết hầu hết họ phải lặn lội về tận các ruộng, rẫy trồng dưa, chọn đồng, chọn dưa, đặt cọc trước và giá luôn đắt hơn loại thường, tự họ chăm sóc trước cả tuần và không tưới nước nhiều cho đến ngày thu hoạch. Họ tính toán chi ly để bảo quản dưa Tết luôn luôn đẹp. Vận chuyển dưa hấu phải lót rất nhiều rơm xung quanh từng trái, xe chạy thật chậm, chăm sóc còn hơn vận chuyển trứng, tránh trầy xước, xe phải chạy vào ban đêm hoặc trời râm mát... tất cả đều phải công phu, cẩn trọng. Mua dưa mà như bốc quẻ xăm, quẻ bói đầu năm vậy. Hồi hộp và hy

vọng. Ngày xưa, các bà các cụ thường căn cứ vào tài khéo khi mua dưa, khi bỏ dưa để chọn vợ cho con trai mình.

Ngày Tết, sau những bữa cơm chán ngán vì thịt mỡ, bánh chưng, kẹo ngọt... thì không gì có thể hơn miếng dưa hấu ngọt lịm. Cầm trên tay miếng dưa như chiếc thuyền rồng đáy xanh, sơn son mịn cát lóng lánh, điểm vài nốt hạt đen. Cắn miếng dưa nhả nha cho dòng nước ngọt của đất từ từ trôi qua cổ họng mát rượi. Người ta nói, thơm nhất, ngọt nhất, ngon nhất là những trái dưa trồng trên miền đất cát, nắng gió quanh năm. Càng khắc nghiệt thời tiết, trái dưa càng tiết mật ngọt cho đời. Vì ưu ái mà Trời đã thưởng cho dân nghèo sống vùng đất khô cằn hạn hán thứ quả lạ đời này, như ngày nay Phan Thiết nổi tiếng với trái Thanh Long chỉ ngon ngọt nơi những miền đất khô khan nắng hạn.

Nhìn mâm ngũ quả trên bàn thờ, trái dưa hấu nổi bật với những chữ Hán nền vàng nổi bật trên nền xanh: Phúc, Lộc, Thọ, Cát... thật ý nghĩa. Những chị những cô khéo tay còn có thể là biến hoá thành những mảnh vuông tròn để người thưởng lãm không chỉ bằng miệng mà còn bằng mắt. Dưa hấu có thể là một vị thuốc dân gian, giải khát, vị hàn thanh... gặp lúc quá chén chệnh choáng, không có gì giã rượu nhanh bằng dưa hấu.

Một trong những yếu tố mang tới hạnh phúc cho con người là có sức khỏe tốt, ít bệnh tật. Thiên tài khoa học Albert Einstein có nhận xét: “ A table, a chair, a bowl of fruit and a violin; what else does a man need to be happy.” Một cái bàn, một cái ghế, một đĩa trái cây và một cây đàn violin; con người còn cần gì thêm nữa để được hạnh phúc!

Ngày nay với công nghệ hiện đại, người ta làm ra mâm ngũ quả bằng nhựa. Hoa giả, trái dỏm đặt trên bàn thờ tiên tổ nghe sao mà nhức lòng và thiếu thành tâm.

29 Tết Quý Tỵ

Lm. Giuse Nguyễn Hữu An

Trích từ Đạo Binh Đức Mẹ

B. Nghi Vấn:

- 1) Vào mùa xuân, những vật nào được trưng bày nhiều nhất?
- 2) Theo quan niệm của người phương Đông xưa, thế giới được tạo nên từ "ngũ hành": Kim, Mộc, Thủy, Hỏa, Thổ. Như thế, Kim, Mộc, Thủy, Hỏa và Thổ nghĩa là gì?
- 3) Mâm ngũ quả là gì và nó liên hệ thế nào đến "ngũ hành"?
- 4) Ngũ Phúc là gì?
- 5) Mâm ngũ quả của dân miền Bắc khác với của dân miền Nam như thế nào?
- 6) Đối với người dân miền Nam, trái cây nào được xem là quan trọng nhất trên bàn thờ và tại sao?
- 7) Với những kỹ thuật mới, mâm ngũ quả ngày này khác gì với mâm ngũ quả ngày xưa?
- 8) Trái dưa hấu có tầm quan trọng như thế nào trong những ngày Tết?
- 9) Theo Einstein, những điều gì có thể tạo nên hạnh phúc?
- 10) Tại sao tác giả kết thúc bài văn bằng cách chê bai hoa quả giả?

C. Phân Tích:

❖ Mùa xuân và những điều mà mọi người liên tưởng đến nó:

- Trong họa đồ hình tròn “Mùa Xuân”, những điều nằm trong vòng tròn có liên hệ nhiều đến mùa xuân tại Việt Nam. Nhất là vào ngày xưa, những giá trị và phong tục truyền thống vẫn còn được gìn giữ nghiêm túc.
- ❖ Theo em, hãy nghĩ thêm những điểm mà em có thể đưa vào trong hình tròn.

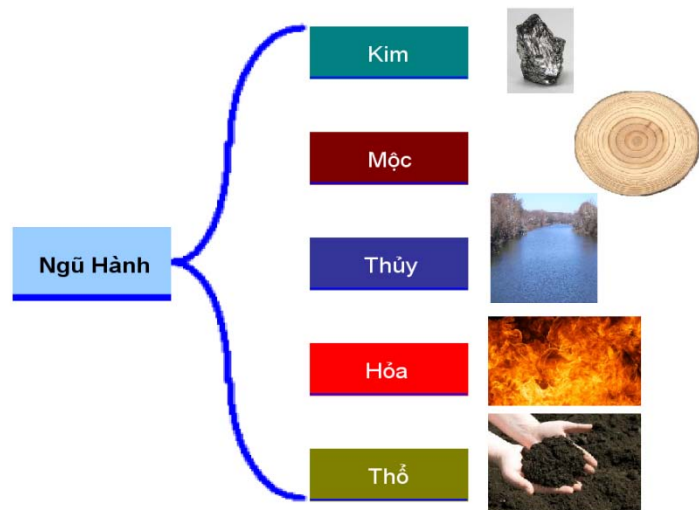
❖ Ngũ Hành là gì?

Ngũ = 5

Hành = Hành tinh

- ❖ Kim Tinh = Venus
- ❖ Mộc Tinh = Jupiter
- ❖ Thủy Tinh = Mercury
- ❖ Hỏa Tinh = Mars
- ❖ Thổ Tinh = Saturn

Ngày xưa người ta quan niệm rằng vũ trụ có năm ngôi sao lớn nhất sau mặt trời và mặt trăng. Đó là các sao Kim, Mộc, Thủy, Hỏa và Thổ. Khi ấy, người ta chưa phân biệt được hành tinh (planets) và các ngôi sao thực thụ (stars). Các hành tinh này chi phối lên số phận mỗi người từ lúc lọt lòng mẹ.

❖ Mâm Ngũ Quả

Mâm ngũ quả gồm năm loại trái cây xếp trên một cái mâm lớn để trưng trên bàn thờ. Có năm loại trái cây được dùng để chỉ năm hành tinh hay Ngũ Hành và cũng tượng trưng cho ngũ phúc.

Tổng Hợp:

Hãy chọn một trong những đề tài sau và viết thành một vài đoạn văn để trả lời theo yêu cầu:

Đề Tài #1:

Hãy trả lời 10 câu hỏi trong phần Nghi Vấn ở bên trên.

Đề Tài #2:

Chúng ta có nên để mâm ngũ quả trên bàn thờ tổ tiên hay bàn thờ Thiên Chúa hay không? Tổ tiên hay Thiên Chúa có cần dùng những trái cây trong mâm ngũ quả hay không? Đặt mâm ngũ quả trên bàn thờ nhất là tại hải ngoại thật sự có ý nghĩa gì?

Đề Tài #3:

Trong các tiệm bán hàng mỹ nghệ như “Michael’s Arts”, có những chậu hoa lụa rất đẹp và đắt tiền. Thậm chí có những chậu hoa lớn với giá \$100 - \$300. Dùng những chậu hoa này trên bàn thờ với sự chăm sóc tỉ mỉ hàng ngày của một người liệu có là bất kính hay giả dối không? Tại sao? Thiên Chúa hay tổ tiên có thật sự cần những hoa và quả dù thật hay nhân tạo (hoa lụa, trái giả) hay không? Như vậy mục đích thực sự của việc trang trí đó là gì?

Tài Liệu Tham Khảo:

Lm. Giuse Nguyễn Hữu An. “*Trái Cây Ngày Tết*”. Đạo Binh Đức Mẹ. Trích từ trang mạng: <http://vn.cddmmtanaheim.org/?p=5496>